

**โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2***
**TEACHER COMPETENCY ENHANCEMENT PROGRAM ON ACTIVE LEARNING
MANAGEMENT UNDER THE KALASIN PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2**

นิภาวรรณ สายสมบัติ¹, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ²
Nipawan Saysombut¹, Suwat Julsuwan²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education Mahasarakham University^{1,2}
Email : 65010581034@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 และ 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำนวน 297 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับน้อย สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็น โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ (1) การจัดการเรียนรู้ (2) การใช้และพัฒนาสื่อวัตกรรม (3) การออกแบบการเรียนรู้ (4) การวัดและประเมินผล ตามลำดับ และ 2) โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ประกอบไปด้วย (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหาและกิจกรรม (4) วิธีการพัฒนา (5) การประเมินผลโปรแกรม ซึ่งประกอบไปด้วย 4 Module ได้แก่ Module 1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Module 2 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก Module 3 การใช้และพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้สำหรับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Module 4 การประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกระยะเวลาการพัฒนา รวมทั้งสิ้น 120 ชั่วโมง และได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม; โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะ; การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ABSTRACT

This research article aimed 1) to study the current state, desired state, and needs for active learning management under the jurisdiction of the Kalasin Primary Educational Service Area Office 2, 2) to develop a competency enhancement program for teachers in active learning management under the Kalasin Primary Educational Service Area Office 2. The sample group consisted of 297 primary school teachers under the Kalasin Primary Educational Service Area Office 2, along with 7 experts. The research tool was a semi-structured questionnaire. The statistics used in data analysis included percentage, mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index.

The research findings revealed that: 1) The current state of active learning management in the Kalasin Primary Educational Service Area Office 2 was generally at a low level, while the desired state was at the highest level. The prioritized needs, ranked from highest to lowest, were: (1) Learning management, (2) Use and development of innovative media, (3) Learning design (4) Assessment and evaluation. The competency enhancement program for teachers in active learning management under the Kalasin Primary Educational Service Area Office 2 comprised five components: (1) Principles, (2) Objectives, (3) Content and activities, (4) Development methods5) Program evaluation. The program consisted of four modules: Module 1: Design of active learning management. Module 2: Active learning management. Module 3: Use and development of instructional media and learning resources for active learning. Module 4: Evaluation of active learning management. The total development time was 120 hours. The program was assessed by experts and found to be highly appropriate and highly feasible.

Keywords : Program development; Competency enhancement program; Active learning management

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคนสร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ประเทศไทยจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาโดยมุ่งหวังที่จะพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทย ให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถและสมรรถนะที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศในยุคของประเทศไทยแลนด์ 4.0 ท่ามกลางสถานะเช่นนี้ จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายยิ่งสำหรับครูในการจัดการองค์ความรู้ให้บังเกิดผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ครูจึงต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของสถานศึกษา สำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา กล่าวว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพทั้งนี้สถานศึกษาจะต้องพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การสอนที่มีประสิทธิภาพและจัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ทำให้เป็นผู้เรียนเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

จะเห็นว่าครูเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการจัดการศึกษา คุณภาพของครูจึงมีความสำคัญ เพราะครูที่มีคุณภาพจะส่งผลต่อผู้เรียนให้มีคุณภาพ ในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต นอกจากนี้พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ยังได้บัญญัติมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาซึ่งเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในการประกอบวิชาชีพครู ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานไว้ 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านความรู้และประสบการณ์ มาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน และมาตรฐานด้านการปฏิบัติตน ซึ่งการจัดการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งในมาตรฐานด้านการปฏิบัติตน และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้กำหนดสมรรถนะครูไว้ 2 สมรรถนะ คือ สมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงาน ซึ่งการจัดการเรียนรู้ก็เป็นหนึ่งในสมรรถนะประจำสายงาน สมรรถนะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานที่รับผิดชอบให้บรรลุตามความต้องการขององค์กร ปัจจุบันองค์กรต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ (พชรวิทย์ จันทรศิริสร, 2554)

ระบบการศึกษาในหลายประเทศได้พัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่เน้นสร้างกระบวนการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์เพื่อรังสรรค์นวัตกรรม ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนในสภาพปัจจุบัน ผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เป็นการสอนที่สร้างสรรค์ และสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่รู้ และสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง กระบวนการจัดการศึกษาต้องเป็นไปในลักษณะเชิงรุก หรือ Active Learning นั่นคือ การเปลี่ยนวิธีการสอนแบบเดิม ๆ เป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ กระตุ้นให้เกิดความใฝ่รู้ รู้จักคิดวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และแก้ปัญหาได้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะเป็นผลทำให้นักเรียนค้นพบความรู้ใหม่ สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2559)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานขับเคลื่อนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชากรวัยเรียนได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษาอย่างทั่วถึง และการที่จะทำหน้าที่ให้สมบรูณ์นั้น บุคลากรทางการศึกษาโดยเฉพาะครูจะต้องมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ แต่ในปัจจุบันครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการสร้างความเข้าใจ และการเตรียมความพร้อมอย่างเพียงพอในการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ไปใช้ ส่งผลให้ผู้สอนยังไม่เข้าใจบริบทของมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดอย่าง

ถ่องแท้ และผู้สอนส่วนใหญ่ยังยึดติดอยู่กับความเข้าใจแบบเดิม ๆ คือเน้นการท่องจำ ทั้งที่กำลังใช้หลักสูตรอิงมาตรฐานที่ต้องสอนเชิงรุก ส่งผลให้การประเมินด้านผู้เรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ปัญหาที่พบจากผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 คือปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา จากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) ปีการศึกษา 2564 - 2565 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละวิชาต่ำกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม และเมื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในทุกช่วงชั้นมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ต่ำกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2, 2565)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูซึ่งมีบทบาทและหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ จึงสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของครูและสถานศึกษา ให้มีความเหมาะสมกับยุคสมัยและการปฏิรูปการศึกษาโดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ของครู จะต้องอาศัยความรู้และกระบวนการที่เหมาะสม ในการจัดการความรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนและการพัฒนาให้ดีที่สุดเต็มตามศักยภาพบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และแสวงหาแนวทางใหม่ในการพัฒนาครู ที่มีประสิทธิภาพโดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการเรียนรู้และคุณภาพของผู้เรียนเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่สามารถนำองค์ความรู้นั้นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ที่จะสร้างสรรค์ประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาคน พัฒนางานด้านการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต

2.2 เพื่อออกแบบและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในการวางแผนออกแบบแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

3.2 ได้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) มีระยะการวิจัยประกอบไปด้วย 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ซึ่งประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การออกแบบการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้ 3) การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี 4) การวัดและประเมินผล จากนั้นนำองค์ประกอบที่ได้มาสร้างเป็นแบบสอบถามและหาค่าคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งพบว่ามีข้อคำถามที่ใช้ได้ จำนวน 30 ข้อ และไม่มีข้อคำถามที่ต้องถูกตัดทิ้งหรือปรับปรุงจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองเก็บใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์อย่างง่าย ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) พบว่า แบบสอบถามสภาพปัจจุบันมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.392 ถึง 0.909 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.942 ส่วนแบบสอบถามสภาพปัจจุบันมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.535 ถึง 0.811 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.963 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ครู จำนวน 297 คน หลังจากนั้นจึงนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความจำเป็น ($PNI_{modified}$) และแปลผลโดยใช้เกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ระยะที่ 2 โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์จากผู้บริหารและครูที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ซึ่งได้กำหนดคุณสมบัติไว้ดังนี้ เป็นโรงเรียนที่ผ่านการประเมินภายนอกรอบที่ 4 ในระดับดีขึ้นไป โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่ได้รับรางวัล (OBEC AWARDS) ด้านการจัดการเรียนรู้ระดับภาคขึ้นไป ซึ่งผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน และครูผู้สอน 1 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมเป็นผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน จาก 3 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 6 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จากนั้นนำไปออกแบบโปรแกรมและเสนอต่อ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ทำการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการวิจัยระยะที่ 2 ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน แสดงรายละเอียดดังตารางที่

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็น สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีค่าความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

สมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้ เชิงรุก	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ		
1. การออกแบบการเรียนรู้	2.30	0.62	น้อย	4.31	0.63	มาก	0.873	3
2. การจัดการเรียนรู้	2.27	0.65	น้อย	4.38	0.64	มาก	0.929	1
3. การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี	2.31	0.64	น้อย	4.36	0.66	มาก	0.887	2
4. การวัดและประเมินผล	2.33	0.66	น้อย	4.29	0.62	มาก	0.841	4
รวมเฉลี่ย	2.30	0.64	น้อย	4.34	0.64	มาก	0.886	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}$ = 2.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ (PNI_{modified} = 0.929) การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี (PNI_{modified} = 0.887) การออกแบบการเรียนรู้ (PNI_{modified} = 0.873) และการวัดและประเมินผล (PNI_{modified} = 0.841) ตามลำดับ

โดยสรุปความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัยสรุปของแต่ละด้านได้ ดังนี้

1) การจัดการเรียนรู้ พบว่า การจัดกิจกรรมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียนผ่านการจัดสภาพแวดล้อม โดยการบอกกล่าว สั่ง อธิบาย ชี้แจงหรือแสดงให้ดู เพื่อส่งผ่านประสบการณ์ หรือการถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้เรียน เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน เพื่อมุ่งหวังให้บรรลุผลการเรียนรู้ตามที่ต้องการ และกระตุ้นให้เกิดการปรับเปลี่ยนในตัวผู้เรียน

2) การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี พบว่า ความสามารถในการเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสม สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่ หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน สามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา การผลิตสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวิจารณญาณในการเลือกใช้เทคโนโลยี สารสนเทศได้อย่างเหมาะสม และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี

3) การออกแบบการเรียนรู้ พบว่า กระบวนการในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ โดยการวิเคราะห์ทฤษฎีการสอน สื่อ กิจกรรมการเรียนรู้รวมถึงความต้องการของผู้เรียน เพื่อนำหลักการไปใช้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการ และให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

4) การวัดและประเมินผล พบว่า การนำข้อมูลที่ได้จากการวัดมาวิเคราะห์แปลความหมาย เพื่อตัดสินหรือสรุปคุณภาพ สามารถสะท้อนประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอนของครู นำไปสู่การปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ผ่านการประเมินผลด้วยเครื่องมือหรือวิธีที่หลากหลาย สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และนำผลการประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

5.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ Best Practices เกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กับผู้ให้ข้อมูล ตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ จำนวน 6 คน โดยสรุปผลการสัมภาษณ์ไว้ดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) จำนวน 6 คน

องค์ประกอบของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	สรุปประเด็นการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) จำนวน 6 คน
1. การจัดการเรียนรู้	1. จัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน 2. จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ ฝึกฝนทักษะทางสังคม ทักษะชีวิต ทักษะวิชาชีพและการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง 3. วิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถามหรือตั้งคำถาม ผู้สอนโน้มน้าวและสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนขยายความคิดและเชื่อมโยงองค์ความรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกัน
2. การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี	1. ประยุกต์ใช้สื่อที่หลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ 2. ผลิตสื่ออย่างหลากหลายรูปแบบ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำ สร้างและวัตถุประสงค์ และเลือกสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม 3. จัดสื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้เหมาะสมกับผู้เรียน มีความทันสมัย น่าสนใจ
3. การออกแบบการเรียนรู้	1 วิเคราะห์ความสนใจของผู้เรียน ออกแบบกิจกรรมอย่างหลากหลายเหมาะสมกับกิจกรรมและจุดประสงค์การเรียนรู้ 2. ศึกษาหลักสูตร จัดทำหน่วยการเรียนรู้ มีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล วัดและประเมินผลอย่างเหมาะสม

องค์ประกอบของสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	สรุปประเด็นการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) จำนวน 6 คน
	3. ให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการสอนที่หลากหลาย จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเอง
4. การวัดและประเมินผล	1. ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลให้เหมาะสม และสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ 2. เลือกวิธีการประเมินที่หลากหลายและสอดคล้องกับจุดประสงค์และกิจกรรมที่ให้นักเรียนปฏิบัติ และนำผลที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ต่อไป 3. ใช้การประเมินผลที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเองและประเมินเพื่อนร่วมชั้นเรียน มีการส่งครูเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ

หลังจากดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการยกร่างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในระยะที่ 1 และการศึกษา Best Practices เกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มาพัฒนาเป็นโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยมีรายละเอียดของโปรแกรม ดังนี้

ตารางที่ 3 โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2	
หลักการ	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นวิธีการสอนรูปแบบหนึ่งที่มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจและนำความรู้ที่ได้มาส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัวต่อการเรียนรู้และสร้างความกระตือรือร้นด้านการคิด การจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงมีบทบาทช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการสอนได้ลงมือกระทำมากกว่าการที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้เพียงอย่างเดียว ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเองด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวก การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย ครูผู้สอนต้องมีทักษะในการ

โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2	
	จัดการเรียนรู้ มีเจตคติต่อวิชาชีพครูที่ดี มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงสามารถสร้างนวัตกรรมบริหารจัดการในชั้นเรียนได้ดี ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะต้องเรียนรู้ให้เข้าใจ และนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและสัมฤทธิ์ผล
วัตถุประสงค์	เพื่อพัฒนาความรู้ และความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
เนื้อหาและกิจกรรม	Module 1 การจัดการเรียนรู้ Module 2 การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี Module 3 การออกแบบการเรียนรู้ Module 4 การวัดและประเมินผล
วิธีการพัฒนา	วิธีการที่จะนำมาใช้ในการดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามกรอบแนวคิด 70:20:10
การวัดและประเมินผล	1. การประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน - หลังการพัฒนา 2. การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3. การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการพัฒนา

หลังจากการดำเนินการสร้างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัยประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของโปรแกรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. หลักการ	4.55	0.03	มากที่สุด	4.54	0.07	มากที่สุด
1.1 ความสำคัญของหลักการ	4.48	0.03	มากที่สุด	4.48	0.08	มากที่สุด
1.2 ความชัดเจนของหลักการ	4.60	0.04	มากที่สุด	4.60	0.00	มากที่สุด
1.3 การนำหลักการไปใช้	4.56	0.02	มากที่สุด	4.53	0.12	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.58	0.07	มากที่สุด	4.59	0.11	มากที่สุด
2.1 เพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู	4.54	0.01	มากที่สุด	4.53	0.06	มากที่สุด

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
3. เนื้อหาและกิจกรรม	4.60	0.07	มากที่สุด	4.66	0.05	มากที่สุด
3.1 Module 1 การจัดการเรียนรู้	4.58	0.08	มากที่สุด	4.59	0.06	มากที่สุด
3.2 Module 2 การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี	4.73	0.30	มากที่สุด	4.73	0.28	มากที่สุด
3.3 Module 3 การออกแบบการ เรียนรู้	4.53	0.30	มากที่สุด	4.60	0.45	มากที่สุด
3.4 Module 4 การวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้	4.61	0.20	มากที่สุด	4.65	0.23	มากที่สุด
4. วิธีการพัฒนา	4.61	0.23	มากที่สุด	4.64	0.26	มากที่สุด
4.1 การอบรมเชิงปฏิบัติการ	4.58	0.08	มากที่สุด	4.59	0.06	มากที่สุด
4.2 การศึกษาดูงาน	4.73	0.30	มากที่สุด	4.73	0.28	มากที่สุด
4.3 การเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.53	0.30	มากที่สุด	4.60	0.45	มากที่สุด
5. การประเมินผลโปรแกรม	4.60	0.09	มากที่สุด	4.63	0.09	มากที่สุด
5.1 การประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน - หลังการพัฒนา	4.58	0.08	มากที่สุด	4.59	0.06	มากที่สุด
5.2 การประเมินความสามารถในการ จัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.60	0.07	มากที่สุด	4.66	0.05	มากที่สุด
5.3 การประเมินความพึงพอใจของ ผู้เข้าร่วมการพัฒนา	4.62	0.13	มากที่สุด	4.66	0.15	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.59	0.06	มากที่สุด	4.60	0.06	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและกิจกรรม 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผล โปรแกรม โดยมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัยสามารถสรุปผลได้ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมอยู่ในระดับมาก และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.929$) 2) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี ($PNI_{modified} = 0.8887$) 3) ด้านการออกแบบการ

เรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.873$) 4) ด้านการวัดและประเมินผล ($PNI_{\text{modified}} = 0.841$) สอดคล้องกับ ไฉไลศรี เพชรใต้ (2563) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้าง สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนการพัฒนาโปรแกรม เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานและ 2) คู่มือการใช้โปรแกรม โดยมีองค์ประกอบของโปรแกรม

6.2 โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและกิจกรรม 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผลโปรแกรม โดยมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งพัฒนาขึ้นมาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยมีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการออกแบบการเรียนรู้ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี 4) ด้านการวัดและประเมินผล สำหรับเนื้อหาที่นำมาพัฒนาให้ผู้เข้ารับการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการอบรมไปปรับประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา เนื้อหาที่นำมาประกอบการพัฒนามี 4 โมดูลประกอบไปด้วย Module 1 การจัดการเรียนรู้ Module 2 การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี Module 3 การออกแบบการเรียนรู้ Module 4 การวัดและประเมินผล มีระยะเวลาในการพัฒนาจำนวน 160 ชั่วโมง โดยใช้หลักการพัฒนาตามกรอบแนวคิด 70:20:10 และมีวิธีการพัฒนาที่หลากหลาย ได้แก่ 1) การปฏิบัติงานจริง 2) การศึกษาดูงาน 3) กาอบรม มีการวัดและประเมินผลการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนา ซึ่งการประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 สอดคล้องกับ วาสนา โพธิ์ศรี (2566) ซึ่งได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนค่าดัชนีความต้องการจำเป็นพบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุกรองลงมาคือการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดและการปฏิบัติตามลำดับ ส่วนโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและกิจกรรม 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผลโปรแกรม มี 4 โมดูลคือ 1) การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดและปฏิบัติ 3) การใช้และพัฒนา

สื่อ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก ผลการประเมินโปรแกรม พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

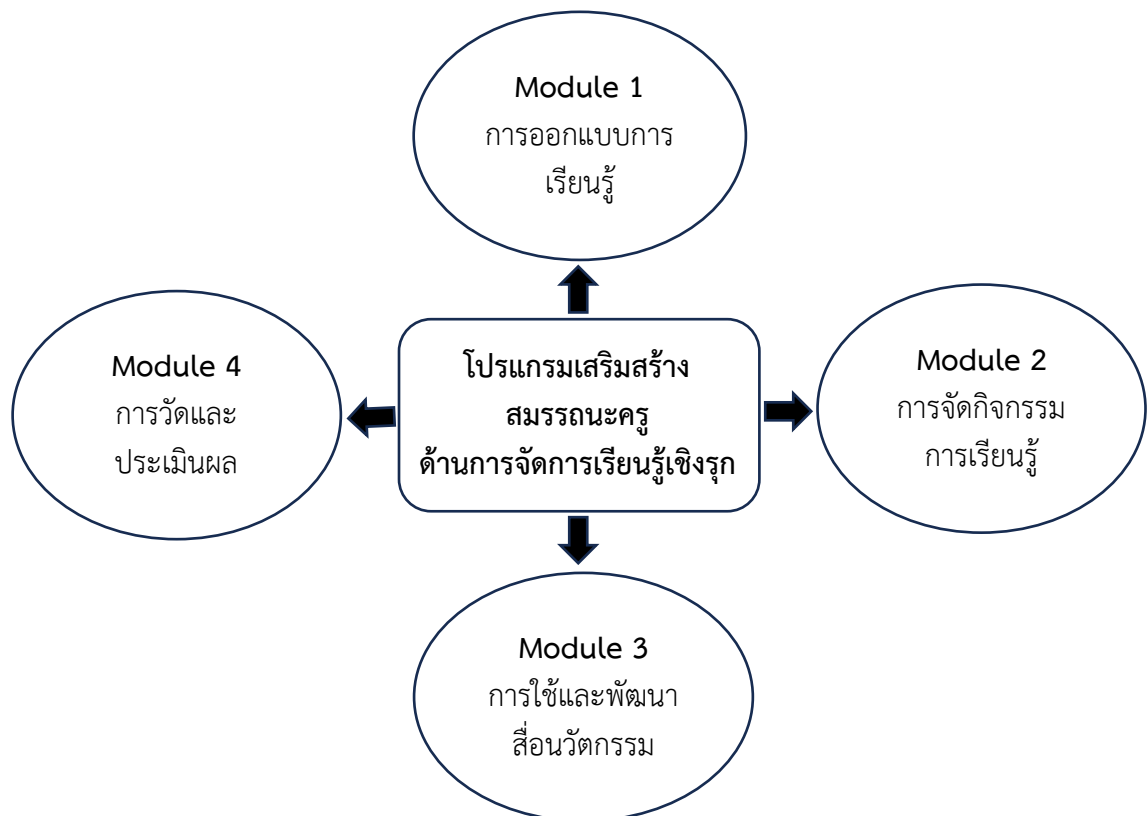
จากการวิจัย ผู้วิจัยได้พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยมีรายละเอียดของโปรแกรม ดังนี้

1) หลักการ ของการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เป็นโปรแกรมที่มุ่งเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการมุ่งผลสัมฤทธิ์ด้านการจัดการเรียนรู้ โดยการสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะทางด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ครูสามารถนำหลักการไปใช้ในการพัฒนาตนเองและการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) วัตถุประสงค์

2.1) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

3) เนื้อหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย 4 Module ได้แก่

ภาพที่ 1 เนื้อหาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

4) วิธีการพัฒนา การปฏิบัติงานจริง 70% (112 ชั่วโมง) การศึกษาดูงาน 20% (32 ชั่วโมง) การอบรม 10% (16 ชั่วโมง) รวมทั้งสิ้น 160 ชั่วโมง

5) การวัดและประเมินผล การประเมินผลการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา ดำเนินการใน 3 ระยะ ได้แก่ (1) การประเมินก่อนการพัฒนา โดยการประเมินตนเอง (2) การประเมินระหว่างการพัฒนา การสังเกตพฤติกรรม การทดสอบการประเมินใบงานและใบกิจกรรม (3) การประเมินหลังการพัฒนา ประเมินการรายงานผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน การประเมินจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนา โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จึงควรขยายผลสู่ระดับสถานศึกษาในสังกัด และพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพให้เพิ่มสูงขึ้นต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีผลการประเมินความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ครูผู้สนใจ หรือหน่วยงานระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่มีบริบทใกล้เคียง สามารถนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไปพัฒนาครูและปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบุคลากรภายในสถานศึกษาได้

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรพัฒนาและเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้ครอบคลุมทุกตำแหน่งที่เกี่ยวข้องในระบบการศึกษา

8.3.2 ควรศึกษาวิธีการพัฒนาสมรรถนะของครูในด้านอื่นๆ อย่างหลากหลายและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

8.3.3 ควรดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะหลักในด้านอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วย

9. บรรณานุกรม

- ไฉไลศรี เพชรใต้. (2563). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสังคมศาสตร์ และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*. 5(11). 170-184.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พชรวิทย์ จันทศิริสิริ. (2554). *การพัฒนาสมรรถนะทางการบริหาร*. มหาสารคาม : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2559). **การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ตำราและเอกสารวิชาการ วิทยาลัยครุศาสตร์ มธบ.
- วาสนา โพธิ์ศรี. (2566). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 16(2). 266-280.**
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. (2565). **ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินักเรียนขั้นพื้นฐาน. กาฬสินธุ์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.**
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579**. กรุงเทพฯ : พรินทวาทกราฟฟิค.